herpy

FIRFISLER

Asian Grass Lizard

Takydromus sexlineatus

Takydromus sexlineatus er en slank, dagaktiv øgle med en uvanlig lang hale, som lever i høyt gress og lav vegetasjon i Sørøst-Asia. Den blir 20-30 cm, der det aller meste er hale, og lever av små insekter. Arten er tropisk og skal ikke ha vinterdvale, men den tørker raskt ut og krever en høy, tett beplantet innredning med moderat fuktighet.

Familie: Lacertidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**20-30 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**5-7 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Savanne**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 40 × 60 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Varmeplass	**34-40 °C**
Temperatur, natt	**20-23 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-4 egg**
Kull per år	**2-5**
Inkubasjon	**40 dager** ved 26 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Takydromus sexlineatus er en liten, ekstremt slank øgle med en hale som vanligvis er mer enn tre ganger så lang som kroppen. Det er den relativt lengste halen blant alle øgler. Kroppen (snute til kloakk) er typisk 5-7 cm, hunnene i gjennomsnitt ca. 6 cm, og med hale blir voksne dyr 20-30 cm. Ungene er ca. 2 cm i kroppslengde ved klekking. Hodet er lite og spisst, og skjellene på oversiden er forstørrede og kjølede.

Oversiden er brun, grønn eller beige med lyse og mørke lengdestriper, og undersiden er hvit til kremfarget. Hannene har hvite flekker på flankene og en hale som er tykkere ved roten, og de har tydeligere gule striper enn hunnene. Det finnes to anerkjente underarter, og tegningen varierer mellom bestandene.

Artsnavnet betyr «med seks linjer» og viser til de seks lengdestripene på oversiden. Halen kan kastes av ved pågripelse og gror bare delvis tilbake. Den er et viktig hjelpemiddel ved klatring i tett vegetasjon, der den brukes som støtte. Dyrene er raske og har lynraske reaksjoner; de kan hoppe opp etter flygende byttedyr. Temperamentet er sky og nervøst, og arten egner seg for observasjon, ikke for håndtering.

Utbredelse og leveområde

Takydromus sexlineatus har en stor utbredelse i Sør- og Sørøst-Asia. Den lever i det nordøstlige India (blant annet Sikkim og Assam), i det sørlige og sørøstlige Kina (blant annet Yunnan, Guangxi, Guangdong, Fujian, Hainan og Hongkong), i Myanmar, Thailand, Laos, Kambodsja og Vietnam og videre gjennom Malaysiahalvøya til Indonesia (Sumatra, Java, Borneo og Natuna-øyene). Forekomst i Bhutan er ikke bekreftet.

Det anerkjennes to underarter: *Takydromus sexlineatus sexlineatus* i store deler av området og *Takydromus sexlineatus ocellatus* i det sørlige Kina, Indokina, det nordlige Myanmar, det nordlige Malaysia og på Sumatra. Arten er vurdert som ikke truet.

> **Naturlig utbredelse:** India, Kina, Myanmar (Burma), Thailand, Laos, Kambodsja, Vietnam, Malaysia og Indonesia.

LEVEOMRÅDE

Takydromus sexlineatus lever i høyt gress, i tett lav vegetasjon, i kratt og i lysninger og kanter av skog. Den beveger seg behendig gjennom planter og kan både løpe på bakken og klatre i stengler og kvister, der den bruker den lange halen som støtte. Når det er fare, blir dyrene først helt stille og flykter deretter raskt inn i vegetasjonen.

Klimaet er tropisk med varme temperaturer hele året og en regntid. Arten er dagaktiv og soler seg tidlig om morgenen. Aktive dyr holder en kroppstemperatur på omkring 31 °C, og i en temperaturgradient velger dyrene 28-34 °C. Lengre tid under 6 °C eller over 42 °C er dødelig. Arten tørker raskt ut i varmen og er derfor knyttet til fuktig, tett vegetasjon.

Les mer: Varme og temperatur

Stell

TERRARIET

Et lite glassterrarium er for lite for *Takydromus sexlineatus*, selv om dyret er lite. Et par trenger minst 60 × 40 × 60 cm (lengde × bredde × høyde), og en hann med to hunner minst 90 × 60 × 60 cm. Høyden er viktig fordi dyrene klatrer i planter og kvister, men gulvflaten er like viktig fordi de løper mye på bakken. Jo mer plass, jo bedre.

Terrariet skal være tett beplantet med høye gressarter, lave busker og slyngplanter som dyrene kan klatre og skjule seg i. Kunstige og levende planter kan brukes sammen. Alle skjulesteder må kunne tørke. Bunnen er et lag på 4-5 cm fuktig jord eller kokosfiber, gjerne med et fuktigere hjørne, og flate biter av teglstein eller bark som skjul. Ventilasjonen må være rikelig, for stillestående, fuktig luft gir sykdom. Lokket må være helt tett, for dyrene er raske og slipper ut gjennom selv små åpninger. Åpne det langsomt og rolig.

TEMPERATUR

Gradienten er det viktigste. Dagtemperaturen er 25-30 °C, og på solplassen er overflaten 34-40 °C, målt med et infrarødt termometer. Det passer til kroppstemperaturen på 28-34 °C som dyrene selv velger. Bruk en liten spot over en gren eller en flat stein, og la dyrene velge mellom sol og skygge. Varmen må ikke bli så høy at terrariet tørker ut, for dyrene mister raskt væske. I et romtemperert rom med en varmespot er det ofte ikke behov for ekstra oppvarming.

Om natten skal temperaturen falle til 20-23 °C. Faresignaler er dyr som gaper, ligger flatt med åpen munn eller gjemmer seg hele dagen (for varmt), og dyr som ikke kommer frem før sent på formiddagen (for kaldt). Arten kommer fra et tropisk klima og skal ikke ha vinterdvale, men et lett fall i nattemperatur og dagslengde i vintermånedene er greit.

Les mer: Vinterdvale og årstider

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være 60-70 %. Sprøyt terrariet med vann to ganger om dagen, slik at dyrene kan drikke dråper fra bladene og veggene, og slik at luftfuktigheten holdes oppe. Ha dessuten en lav vannskål, som holdes ren og gir ekstra fuktighet. Terrariet må ikke være vedvarende vått og stillestående; god ventilasjon og en tørr periode hver dag er nødvendig, slik at skjulestedene tørker.

Dyrene drikker nesten utelukkende vanndråper og drikker sjelden av skålen. Et dyr som ikke får nok væske, blir sløvt og får vanskeligheter med å skifte hud. Hudskiftet må følges, og rester av hud på tærne fjernes med lunkent vann, slik at blodsirkulasjonen ikke avbrytes.

LYS OG UVB

Takydromus sexlineatus er dagaktiv. Terrariet skal ha en liten varmespot og UVB-lys. UVB-lampen skal gi Ferguson-sone 2 (UV-indeks omkring 1-3 ved solplassen) og henge over en gren eller stein som dyrene soler seg på. Sone 2 passer for et dyr som lever i tett gress og veksler mellom sol og skygge. Et dagslysrør eller en LED-lampe lyser opp resten av terrariet, slik at plantene trives. UVB forebygger beinsykdom og fremmer appetitten.

Dagslengden er 12 timer året rundt, som i tropene. Bytt UVB-rør etter produsentens anvisning, vanligvis hvert år. Glass og plexiglass stopper UVB, så lampen må henge inne i terrariet eller over et nett.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Takydromus sexlineatus er insektspiser og tar små levende insekter. Maten er små sirisser, fluer, bananfluer, spretthaler, melorm, voksmøllarver, små gresshopper og små kakerlakker. Fôrdyrene må være små: høyst på størrelse med avstanden mellom dyrets øyne. Dyrene er raske og kan hoppe opp etter flygende insekter, så fluer og bananfluer egner seg som berikelse.

Voksne dyr fôres daglig eller annenhver dag i mengder de spiser opp på 10-15 minutter. Mange hardskallede insekter kan gi forstoppelse, så velg et variert fôr og unngå mange melorm og superorm. Overvekt er et hyppig problem, så gi ikke mer enn dyrene bruker. Dryss fôret lett med kalk ved de fleste fôringer og med et D3-holdig tilskudd en gang hver 1-2 uker hvis dyrene ikke får tilstrekkelig UVB. Unngå overdosering av tilskudd. Gi ikke fôrdyr fra naturen, hvis de kan være sprøytet.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Takydromus sexlineatus er rask, sky og et dyr for observasjon. Det skal ikke tas opp: halen kan kastes av ved pågripelse og gror bare delvis tilbake med en annen struktur, og dyrene er så raske at de lett slipper unna. Hvis et dyr må flyttes, fanges det i en gjennomsiktig beholder. Et stort, tett beplantet terrarium med mange skjul gjør dyrene mer synlige, fordi de føler seg trygge, og de venner seg til fôring fra pinsett.

Arten kan holdes parvis eller som en hann med to til tre hunner. Hold bare én hann per terrarium. Hver hunn trenger sin egen plass i terrariet, og alle dyr må kunne få mat og solplass uten å bli fortrengt. Tegn på stress er konstant gjemming, gjentatte fluktforsøk mot glasset og tap av appetitt.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet ses hos voksne dyr på hannens fortykkede halerot med hemipenis-buler og på de kraftigere gule stripene og hvite flekkene på flankene, mens hunnene er mer kremfargede. Unger kan ikke kjønnsbestemmes sikkert.

Alderen ved kjønnsmodning er ikke dokumentert. Eggleggende hunner måler 45-65 mm fra snute til kloakk, så dyrene må være fullt utvokste og i god kondisjon før de brukes til avl.

PARRING

Arten er tropisk og har ingen vinterdvale. Eggleggingssesongen varer fra april til august, og hunnene parer seg og legger flere kull i løpet av den. Avl lykkes best med to hunner per hann i et stort, tett beplantet terrarium med fuktig jord, dagtemperaturer på 22-28 °C i rommet og en varmelampe på 12 timer om dagen. Hunnene tåler hverandre hvis det er rikelig med skjul. Hold ikke hunnene for varmt: 4 °C ekstra får dem til å legge egg oftere, men flere egg dør tidlig i utviklingen.

Hannen jager hunnen og holder fast med et bitt under paringen. Hunnene må ha mulighet til å trekke seg tilbake, ellers blir de stresset.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger 1-4 egg per kull, oftest 2-3, og fra april til august kan hun legge opptil fem kull. Det første kullet er det største, og de neste er mindre, mens eggene er like store. Eggene veier omkring 0,2 g. Gi hunnene en separat eggleggingsboks på ca. 20 × 20 × 20 cm med 4 cm fuktig jord; en hunn som tydelig bærer egg, flyttes dit og legger vanligvis innen to døgn.

Hunnen graver et lite hull i fuktig jord og dekker til eggene. Når hun har lagt, flyttes hun tilbake til gruppen. Egg som er lagt i terrariet, finnes ved å lete gjennom jorden. Hunner som ikke finner et egnet sted å legge egg, kan bli eggbundet. Tegn på eggbinding er en hunn som er tydelig oppsvulmet, sløv og ikke spiser, og hun må i så fall til veterinær.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

INKUBASJON

Grav forsiktig opp eggene og flytt dem til en lukket beholder med fuktig vermikulitt eller perlitt (ca. 1:1 med vann etter vekt). Marker toppen av egget, og ikke vend dem. Fuktigheten i beholderen må være høy, men eggene må ikke ligge i vann.

Ved 26 °C klekkes eggene etter omkring 40 dager. Eggene utvikler seg langsommere enn hos slektninger fra nordligere strøk som *Takydromus septentrionalis*. Høyere temperaturer forkorter rugetiden, men beste temperatur er ikke dokumentert, og den bør ikke overstige dyrenes foretrukne kroppstemperatur. Eggene tar opp vann og svulmer i løpet av rugetiden; det er et godt tegn.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er ca. 2 cm fra snute til kloakk og må flyttes til et eget terrarium, der de voksne ikke kan ete dem. Et terrarium på 40 × 30 × 40 cm med tett beplantning, skjul, solplass og UVB passer for de første månedene, og unger kan holdes i grupper av samme alder. Bunnen er fuktig i den ene enden og tørr i den andre.

Første fôr er bananfluer, spretthaler og svært små sirisser, senere små gresshopper og skrukketroll. Gi mat daglig, dryss med kalk, og gi UVB-lys, slik at det ikke oppstår beinsykdom. Ungene vokser raskt. Mengden tilpasses slik at de ikke blir overvektige.

Helse og vanlige feil

De fleste problemer skyldes for lite varme, for lite UVB eller et for tørt eller for stillestående terrarium. De typiske problemene er:

- Beinsykdom (metabolsk beinsykdom) ved for lite UVB og kalk. Dyrene blir sløve, har bløte kjever og deformerte bein.
- Uttørking og hudskifteproblemer ved for lav luftfuktighet. Hudrester på tærne kan avbryte blodsirkulasjonen og gi tap av tær.
- Forstoppelse ved for mange hardskallede insekter og overvekt ved for mye fôr.
- Midd på hud og i øyekrokene. Midd kan behandles hos veterinær, og alle nye dyr må holdes i karantene.
- Innvendige parasitter, særlig hos dyr fra naturen. En avføringsprøve hos veterinær avslører det.
- Eggbinding hos hunner som ikke har et passende sted å legge egg.
- Tap av hale ved stress og ved feil håndtering.

Hvis et dyr ikke spiser på mer enn tre-fire dager, hvis det er sløvt, hovent eller har problemer med å bruke bena, må det til en veterinær med erfaring med krypdyr.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.